

СЛЕНГ ЯК СКЛАДОВА МОЛОДІЖНОЇ СУБКУЛЬТУРИ

У статті порушено питання про розвиток молодіжних субкультур. Автор аналізує сленгізми футбольних уболівальників, хакерів та рейверів.

Ключові слова: молодіжний сленг, загальномолодіжний жаргон, молодіжна субкультура.

Ключевые слова: молодежный сленг, общемолодежный жаргон, молодежная субкультура.

Key words: youth slang, general youth jargon, youth subculture.

Нелітературні форми мови тривалий час залишалися поза увагою українських вчених. У останні роки з'явилася значна кількість публікацій, присвячених вивченню розмовної мови, аргю, професійної та жаргонної лексики, сленгу. Адже „ якщо на початку минулого століття перед українським суспільством стояло завдання виплекати оранжерейну рослину, то тепер корінь мовних проблем полягає у потребі відновити природні стихійні форми існування мови”[1; 25]. У зв'язку з утвердженням української мови як державної гостро постало питання і про вивчення мови сучасного міста. У мовленнєвій структурі міста виділяється ряд складників, серед яких чільне місце займає молодіжний сленг. Актуальними у сучасному мовознавстві постають дослідження мови, у тому числі стихійних форм її побутування, у плані взаємодії з культурою.

У останні десятиріччя стійкий інтерес дослідників викликають молодіжні субкультури. Наприклад, процес формування, становлення та фактори подальшого розвитку молодіжних субкультур України розглянуті у книзі

“Молода Україна: сучасний організаційний молодіжний рух та неформальна ініціатива” (К.,2000). Автори досліджують молодіжні субкультури з соціологічного погляду, тому, природно, що сленг як лінгвістична категорія залишився поза увагою дослідників. Об’єктом нашої роботи постав сленг фанатського футбольного угруповання м.Херсона “ULTRAS KHERSON” та рейверської молодіжної субкультури. Насамперед слід з’ясувати поняття «молодіжні субкультури», причини їх виникнення, далі визначимо вокабуляр сленгізмів зазначених молодіжних субкультур міста.

У соціології під субкультурою розуміють систему цінностей, настанов, способів поведінки і життєвих стилів, котрі притаманні такій соціальній спільноті (в даному разі - молоді), яка просторово і соціально більшою чи меншою мірою відокремлена від решти суспільства. Субкультурні атрибути, ритуали, цінності як стійкі зразки поведінки, як правило, відрізняються від цінностей у панівній культурі, хоча і пов’язані з ними. Вони не означають відмови від національної культури, прийнятої більшістю, а лише виявляють деякі відхилення від неї. Однак більшість, як правило, ставиться до субкультури з осудженням або підозрою.

Побуває думка, що українські молодіжні субкультури – це механічне перенесення досвіду західного протесту та зразків мас-культури. Західні впливи, звичайно, мають історичне значення для формування молодіжних субкультур. „У випадку молодіжних субкультур України йдеться про поєднання західних впливів, інноваційних елементів, національної традиції та рудиментів постсоюзного культурного середовища” [2; 338]. Причина появи молодіжних субкультур є досить типовими як для Заходу, так і для України. Молодь завжди тяжіє до спілкування з ровесниками, тікає від духовної самотності в сім’ї, суспільних інститутах та і у суспільстві загалом. „Старше покоління, - пише професор Р.Левенталь, - все менше може допомогти молодшому при виробленні

норм поведінки, відповідних новим життєвим проблемам”[3; 54]. Ось тому молодь прагне до самовираження власними силами, створюючи різні форми молодіжної субкультури.

Молодіжна субкультура – це не лише звичаї, життєві погляди, манера поведінки, одяг, а й своєрідна мова, яку найчастіше називають сленгом. Зазначимо, що трактування терміну „сленг” є досить суперечливим у мовознавчій літературі. Деякі вчені розглядають сленг як компонент субстандартного лексичного шару в одному ряду з професіоналізмами, жаргонізмами, діалектизмами; інші розглядають сленг як більш загальне поняття, часом ототожнюючи його з поняттям "соціальний діалект"; треті розглядають сленг у контексті варіантів тільки англійської мови. Ми вважаємо за доцільне використовувати термін „сленг” саме для характеристики мови молодіжної субкультури, адже у 70-х роках ХХ століття він почав уживатися, характеризуючи мову гіппі, які називали себе „системою” і відповідно сформований ними сленг – „системним сленгом”.

Однією з молодіжних субкультур є субкультура футбольних уболівальників, яких модно називати *фанами*. Про існування фан-руху на території СРСР можна говорити, починаючи з 70-х років ХХ століття. Поштовхом до формування футбольних фан-груп стала подія 1977 року – популярна футбольна команда „Спартак” була переведена до нижчої ліги. Це викликало широке незадоволення в середовищі вболівальників, яке, переважно, складалося з молоді. Пізніше набувають масового поширення територіальні молодіжні угруповання футбольних уболівальників.

Футбольне фанатське угруповання у Херсоні “ULTRAS KHERSON” організоване в 1991 році. Цей період відзначався успішними виступами команди „Кристал”, коли її головним тренером був Сергій Шевченко. Біля витоків організації стояли фани Глобус і Борода (у них не прийнято уживати імена, а

тільки прізвиська). У Херсонському угрупованні 30 чоловік. Є підрозділ „Амазонки” (дівчата-фанатки). Середній вік фанів 21 рік. В основному це студенти навчальних закладів міста. Фанатський рух, як будь-яка неформальна течія, має свій сленг. Спеціальними сленговими словами названі, в основному, колективні практики і все, що з ними пов’язане. Команда має власну атрибутику і екіпірування: *тема* – фанатська пісня, „кричалка”, жести у підтримку улюбленої команди; *роза* – шарф улюбленої команди; *пульсер* – смугастий в’язаний светр улюбленої команди; *цвіт* - шарфи, шапки, прапори, інша атрибутика кольорів команди. Крім домашніх матчів, фани відвідують і інші міста. Найбільш виїзні фани – Борода – 71 гра, Глобус – 60 виїздів, Фунт – 52 міста. Відвідування протягом сезону усіх виїзних матчів улюбленої команди – *золотий сезон*. Присутніх тільки на домашніх матчах називають *лівими фанами*. З виїздами пов’язана і значна кількість сленгових назв: *собака* – приміський поїзд; *паровоз* – поїзд; *вписка* – вдале безбілетне проникнення у поїзд або інший вид транспорту; *рай* - верхнє місце для вантажу в купе; *гроб* - місце для вантажу під нижньою полицею у поїзді; звідси і створені фразеологізми *вписатися в гроб* або *рай* - проїхати непоміченим у ніші для вантажу або на третій полиці. Футбольні фани ніколи не називають себе і своїх друзів уболівальниками. Звичайних же уболівальників називають *мужиками* або *кузьмичами*. Багато у чому допомагаючи улюбленій команді, учасники угруповання іноді фанатіють на межі хуліганства. Шалена підтримка своєї команди – *шиза* – часто переходить у сутичку з міліцією (*прийняли* – арешт міліцією) або бійку (*махач*). Одні з головних ворогів фанів – *гонники*. У сутичках з ними знярядям самозахисту в багатьох випадках виступає важкий шматок труби (*антигонник*) або армійський ремінь (*пряха*). Отже, наведені сленгізми свідчать, що сленг футбольної фанатської субкультури відображує ті поняття і реалії, які побутують у даній суспільній групі.

Особливістю вітчизняних молодіжних субкультур є те, що більшість з них орієнтована або на проведення дозвілля, або на передачу і розповсюдження інформації. У другій половині 80-х рр. значної популярності серед молоді набули стійкі молодіжні самодіяльні угруповання, які виникали на основі певних музичних пристрастей. Так, у цей період виникли різноманітні групи прихильників „металевого” року, панк-року, рок-н-ролу тощо. Це були прихильники як однієї конкретної популярної музичної групи, так і музичного напрямку загалом. У наш час на піднесенні перебувають рейвери, стабільну нішу займають репери, рокобілі та бітломани.

Субкультура рейву (англ. rave - безглузде незв'язне мовлення) виникає у 80 роках ХХ ст. у США і Великобританії. У музикальному відношенні стиль рейв - послідовник стилів техно і ейсид-хауса. Рейв - це певний стиль життя, активне „марнування” часу, тусовка, мода, сленг, вбрання, екстазі і ЛСД. У одному чотирьохбуквенному слові умістилася вся космополітична техно-нація. Рейвери назвали себе „поколінням X (ікс)” і намагалися замінити денне життя нічним. Невід'ємна частина рейверського стилю життя - нічні дискотеки з потужним звуком, комп'ютерною графікою, проміннями лазерів. У рейвера, який конструює власний *прикид* (вбрання), у використання йдуть неприродні матеріали та яскраві барви. Він любить *адіки* (продукцію фірми „Адидас”), пластикові *джуди* (куртки), вінілові *джини* або *джойси* (джинси). Останнім часом у моду ввійшли прямокутні сумки з величезною кришкою, які копіюють кенгуру, звідси і сленгізм *кенгуру*, *кенгурушка*. Розвиток субкультури рейва йшов паралельно з розповсюдженням наркотиків, зокрема, „екстазі”. Прийняття галюциногенів з метою „розширення свідомості” стало, на жаль, практично невід'ємною частиною рейверської субкультури. Тому не дивно, що на позначення таблетки „екстазі” існує цілий синонімічний ряд: *жовтенька*, *рожева*, *мерседес*, *любов*, *свиня*, *скорпіон*, *дельфін*, *пелікан*, *смайлик*, *сніжок*.

Разом з тим багато діячів молодіжної культури, у тому числі *ді-джеї* - ключові фігури рейв-субкультури - висловлюють негативне ставлення до вживання наркотиків. Самі рейвери називають себе „танцювальною” або „клубною” культурою, *клубняком* . Збираються на великих дискотеках, у клубах. Виявити кількість рейверів непросто. „Чистих” рейверів, мабуть, небагато. Якщо ж говорити про тих, хто так чи інакше має відношення до рейверської субкультури, відвідує дискотеки, але не відноситься до її „ядра”, то їх кількість значна.

Хакери (комп’ютерні фанати) являють собою новий тип молодіжної субкультури. По суті, в Україні він лише формується, через порівняну нерозвиненість інформаційних комунікацій та комп’ютеризації. Численність хакерів поки незначна. В основному це студенти технічного університету, старшокласники шкіл з фізико-математичним нахилом. Встановити точну кількість хакерів важко ще й тому, що спілкуються вони переважно посередництвом комп’ютерних мереж. З поширенням персональних комп’ютерів та мережі Інтернету ця субкультура виходить на нові рубежі та охоплює все нові прошарки молоді. Сленг комп’ютерних фанів потребує подальшого вивчення.

Отже, сленг є частиною молодіжної субкультури, як і будь-яка мова є невід’ємною частиною суспільної групи. Ніхто не говорить про повне заміщення звичайної мови сленгом, він лише доповнює її. Дані молодіжні субкультури є нестійкими і залежать від популярності тих чи інших напрямків музики, спортивних команд тощо. Тому протягом певного періоду загального розвитку субкультур в Україні субкультури даного типу можуть пройти стадії від виникнення, розквіту до зникнення (за кілька років). Чи зникне разом з ними їх сленг, чи він перейде у загальномолодіжний покаже час.

ЛІТЕРАТУРА

1. Цит. за Карчалова М. Молодежь Европы в поисках выхода. – М., 1990
2. Кулік В., Т.Голобуцька, О.Голобуцький. Молода Україна : сучасний організований молодіжний рух та неформальна ініціатива: Дослідження. - К.: Центр дослідження проблем громадянського суспільства, 2000
3. Масенко Л.Т. Мова і політика.—К., 1999

Мартос С.А. Сленг як складова молодіжної субкультури// Південний архів: [зб. наук. праць/ ред. проф. О.Мішуков та ін.]. – Херсон: Вид-во ХДУ, 2003. – Вип. XXI. – С.111-114. (Серія «Філологічні науки»).